

BEHOV FOR KVALIFICERET ARBEJDSKRAFT I NORDJYLLAND
MAJ 2018

REGION NORDJYLLAND
– i gode hænder

ANALYSE AF FREMTIDENS ARBEJDSKRAFTBEHOV

- Nordjyske virksomheder efterspørger 10.000 flere medarbejdere frem mod 2025. Arbejdsstyrken stiger med 5.300. Med de nuværende strukturer på arbejdsmarkedet, opstår der derfor en mangelsituation i 2025, med mindre politik og adfærd ændrer sig i mellemtiden.
- I realiteten vil økonomien tilpasse sig. Det kan fx ske ved at virksomheder takker nej til ordrer og begrænser deres produktion. Eller ved at virksomheder flytter tættere på de store byer, hvor arbejdskraften er. Eller det kan ske via højere lønninger, der på kort sigt måske kan tiltrække udenlandsk arbejdskraft, men som på længere sigt svækker konkurrenceevnen.
- Regionerne har derfor en vigtig opgave i at sikre, at virksomheder har adgang til kvalificeret arbejdskraft i fremtiden. Denne publikation understøtter dette arbejde, og er udarbejdet af Region Nordjylland.

Indhold

JOBFREMGANG

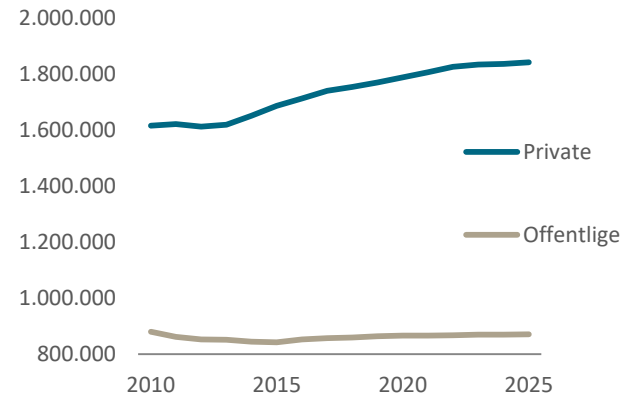
- Der er brug for 184.000 flere i arbejdsstyrken i Danmark frem mod 2025 – hvoraf de fleste efterspørges af det private erhvervsliv, nemlig 156.000 flere medarbejdere, jf. figur 1a.
- I Nordjylland skabes der 10.000 flere job på private arbejdspladser frem mod 2025. Offentlige arbejdspladser vil derimod ikke efterspørge flere i 2025 end i dag, jf. figur 1b.
- Mere end hver tredje virksomhed har søgt nye medarbejdere det sidste halve år. Og endnu flere forventer at ansætte i 2018. Kun tre pct. forventer færre ansatte i 2018. (Behov for arbejdskraft-regionalt og nationalt. Regionerne og Danske Regioner)

”... Nordjyske arbejdspladser skal bruge 10.000 flere medarbejdere”

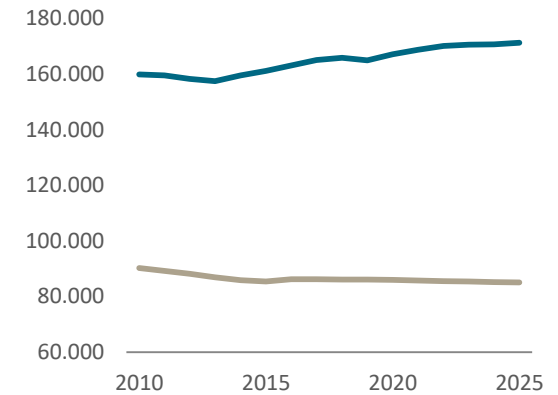
Det går stærkt i de private virksomheder

Figur 1a, 1b: Udvikling i antal job på hhv. private og offentlige arbejdspladser i Danmark (tv) og Nordjylland (th). Registerbaseret fremskrivning fra 2016 og frem

Danske virksomheder efterspørger
156.000 flere

Nordjyske virksomheder efterspørger
10.000 flere

Kilde: SAMKLine og Region Nordjylland

Survey: Mere end hver tredje forventer flere ansatte i 2018

Figur 2: Andel virksomheder, der forventer flere ansatte i løbet af 2018

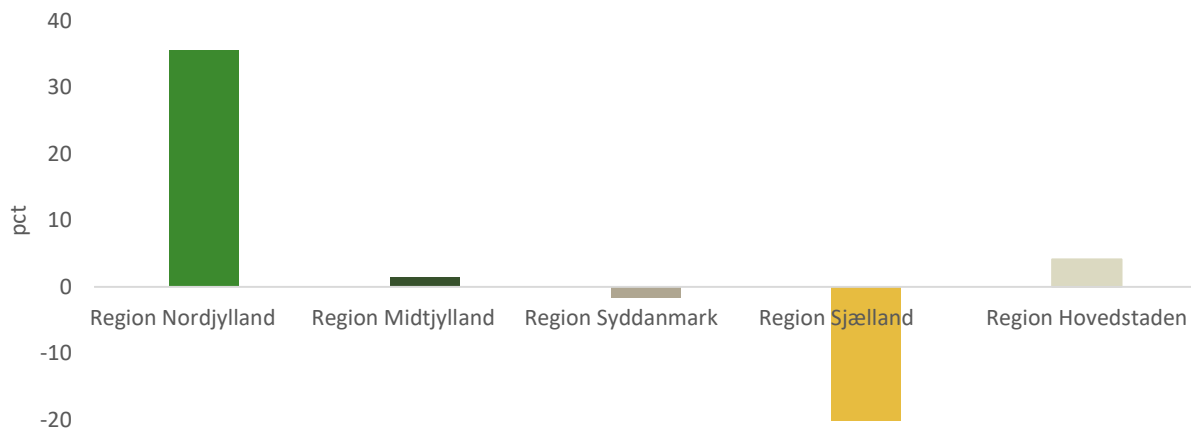

Survey blandt 1.600 virksomheder (5+ ansatte). Kilde: Behov for arbejdskraft – regionalt og national. Regionerne og Danske Regioner, *fra Region Syddanmarks Vækstbarometer (10-250 ansatte).

Store rekrutteringsproblemer i Nordjylland

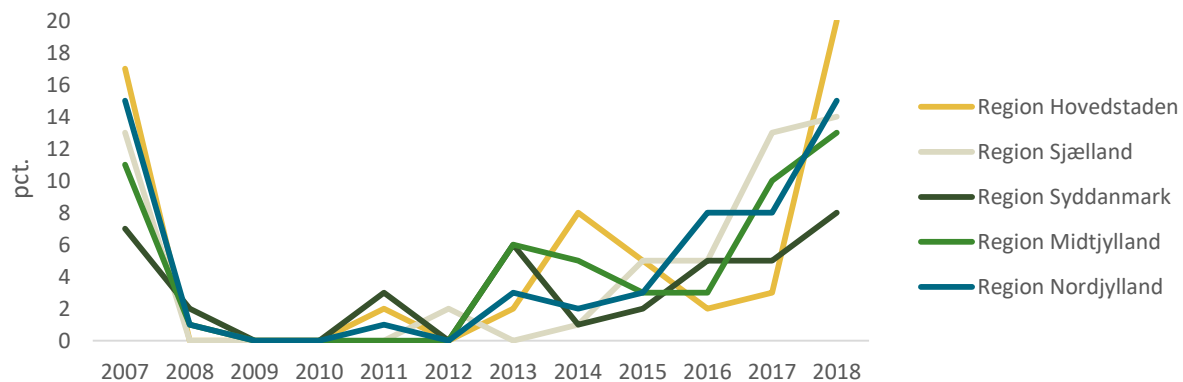
Figur 1: Procentvis udvikling i det faktiske antal stillinger, der er søgt besat uden held fra 2016 til 2017

Kilde: Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, efterår 2017 og Region Nordjylland

Samme tendens som i 2007: Nordjysk industri mangler arbejdskraft

Figur 2: Andel virksomheder (20+) i industrien, som oplever produktionsbegrænsninger pga. mangel på arbejdskraft. 2. kvartal.

Mangel på arbejdskraft angiver andelen af adspurgte virksomheder, der svarer, at de har produktionsbegrænsninger i form af mangel på arbejdskraft. Kilde: Danmarks Statistiks konjunkturbarometer (særkørsel) og Region Nordjylland

ARBEJDSMARKEDET STRAMMER TIL

- Kapacitetspresset stiger i virksomhederne. Forskellige undersøgelser viser, at der er tiltagende udfordringer med at rekruttere kvalificeret arbejdskraft. (Økonomisk Redegørelse, december 2017)
- Ifølge Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har Nordjylland de største rekrutteringsudfordringer. Her har virksomhederne rapporteret om 2.200 ubesatte stillinger i 2017, hvilket er 36 pct. flere forgæves rekrutteringsforsøg sammenlignet med 2016, jf. figur 1.
- Hver anden rekrutterende virksomhed i Nordjylland har problemer med at få besat en opslået stilling (Behov for arbejdskraft- regionalt og nationalt, Regionerne og Danske Regioner)
- Hver syvende nordjyske virksomhed må begrænse produktionen pga. mangel på arbejdskraft. Bortset fra Region Hovedstaden, er flere end andre regioner og på niveau med 2007, jf. figur 2.
- Rekrutteringsproblemerne er større i Nordjyllands vestlige egne (FremKom 3)

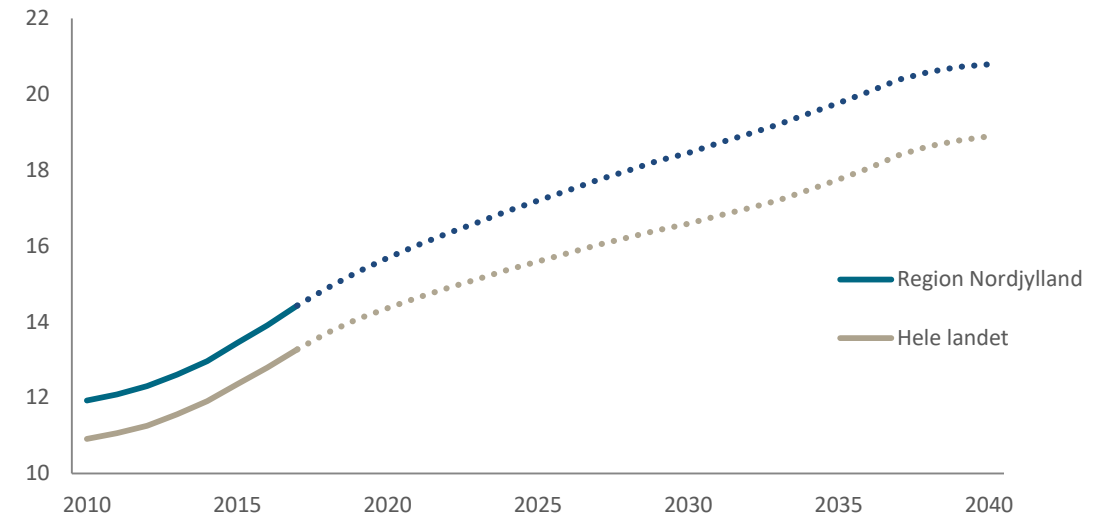

HVORFOR REKRUTTERINGSPROBLEMER: DEMOGRAFI OG URBANISERING

- Fødselsbalancen har været negativ i mange år, men er i 2017 marginalt positiv (Befolkningens udvikling, Region Nordjylland).
- Aldringen tager fart. Fx vil 21 pct. være 70+ i 2040 mod 14 pct. Aldringen af arbejdsstyrken sker hurtigere i Nordjylland end i Danmark som helhed jf. figur 1.
- Der har været en ujævn befolkningsudvikling i Nordjyllands forskellige egne.
- Nordjylland er den region, som flest unge med en videregående uddannelse, fraflytter. (Uddannelsesindblik 2018)
- Disse underliggende demografiske bevægelser og urbaniseringstendenser, kommer til udtryk i arbejdsstyrken.
- Fremskrivninger viser markante egnsvisе forskelle i arbejdsstyrken jf. figur 2 (Befolkningens udvikling, Region Nordjylland).

Aldringen tager fart i region Nordjylland

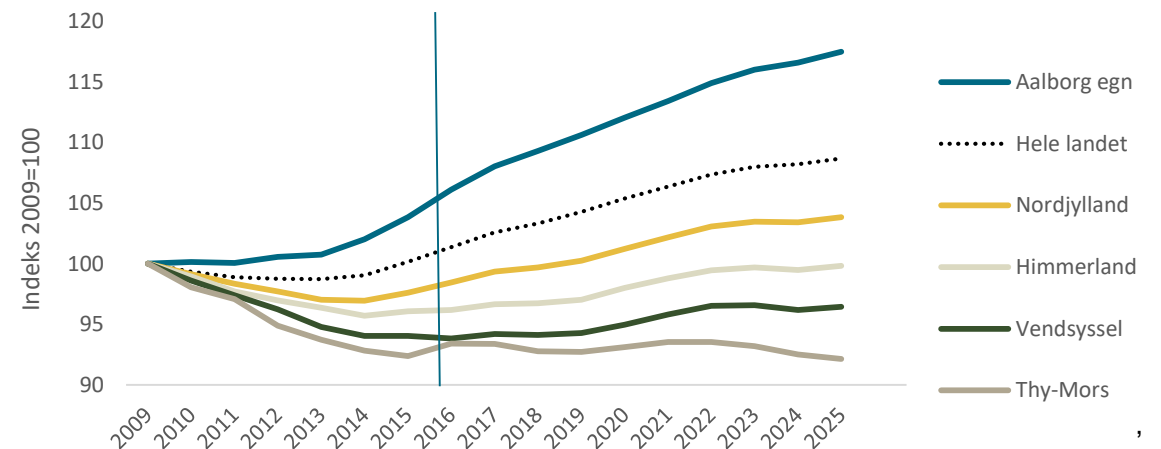
Figur 1: Andel af personer på 70+ frem til 2040

Kilde: Statistikbanken.dk og Region Nordjylland

Arbejdsstyrken udvikler sig forskellig i de nordjyske egne

Figur 2: Forventet udvikling i arbejdsstyrken (beskæftigede og ledige)

Kilde: SAMKLine og Region Nordjylland

HVORFOR REKRUTTERINGSPROBLEMER: TILSTRØMNING AF UDENLANDSK ARBEJDSKRAFT FALDER

"... Det er meget, meget bekymrende, at strømmen af europæisk arbejdskraft til Danmark fra Polen og Østeuropa er gået fra en stærk rivende flod til en lille stille bæk. Hvis kilden fra Østeuropa tørrer ud, kan vi hurtigt komme til at mangle kvalificerede folk...."

DA's adm. Direktør, december 2017

"...I en situation, hvor udenlandsk arbejdskraft i mindre udstrækning end hidtil stiller deres arbejdskraft til rådighed i Danmark, vil der være risiko for udtalt kapacitetspres i økonomien. Det kan komme til udtryk ved, at virksomhederne vil opleve store rekrutteringsvanskeligheder og i betydeligt omfang må afvise nye ordrer"

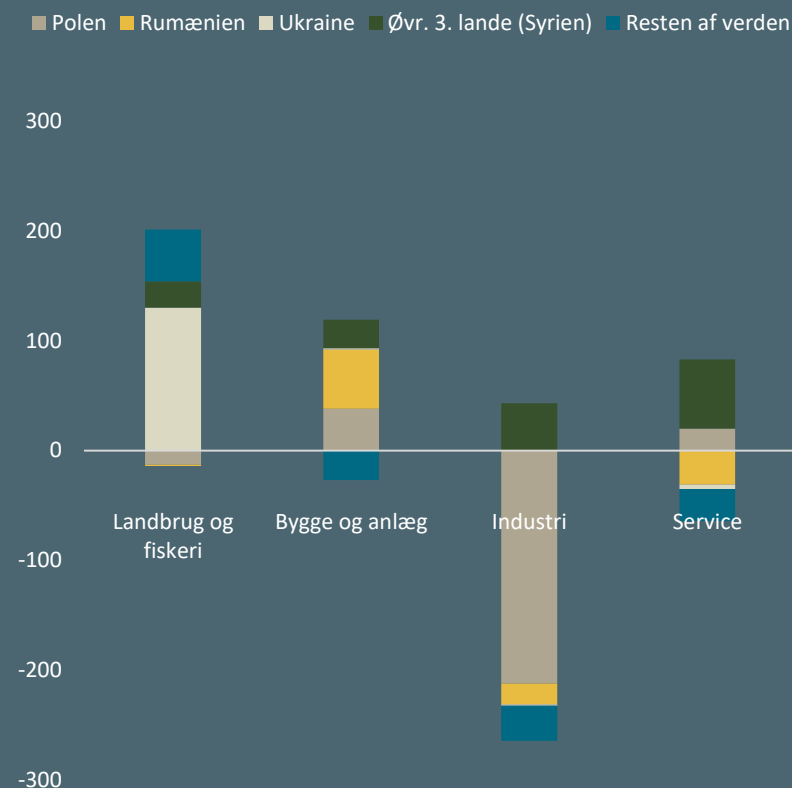
Økonomi og indenrigsministeriet, Økonomisk Redegørelse, december 2017

".... Regeringens nye Økonomiske Redegørelse peger på mangel på medarbejdere og risikoen for, at udenlandsk arbejdskraft fravælger Danmark som de største trusler mod fortsat vækst og velstand. Regeringen advarer om, at der er en stigende konkurrence om særligt den europæiske arbejdskraft. Vi kan allerede nu se, at der kommer markant færre europæere til Danmark end for blot et par år siden."

Dansk Erhverv Opinion, december 2017

Nordjysk industri hårdt ramt: Kritisk tilbagegang i tilgangen af udenlandsk arbejdskraft – især fra Polen

Ændring i tilgangen af udenlandsk arbejdskraft fra 2016 til 2017 i Nordjylland

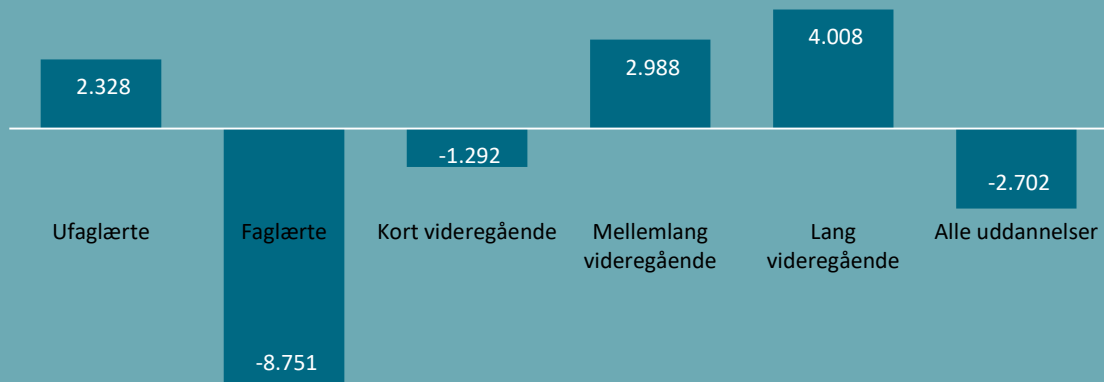

HVORFOR REKRUTTERINGSPROBLEMER: MISMATCH I 2025

- I Nordjylland efterspørges der 10.000 flere medarbejdere frem mod 2025, mens arbejdsstyrken stiger 8.700. Med de nuværende strukturer på arbejdsmarkedet, betyder det, at der opstår et mismatch på 2.700 personer i 2025, hvis ikke politik og adfærd ændrer sig i mellemtiden.
- Opdelt på helt overordnede uddannelsesniveauer bliver der mangel på 8.700 faglærte og 1.300 personer med en kort videregående uddannelse i Nordjylland, men overskud på andre grupper.

Mismatch i 2025 på overordnede uddannelsesniveauer

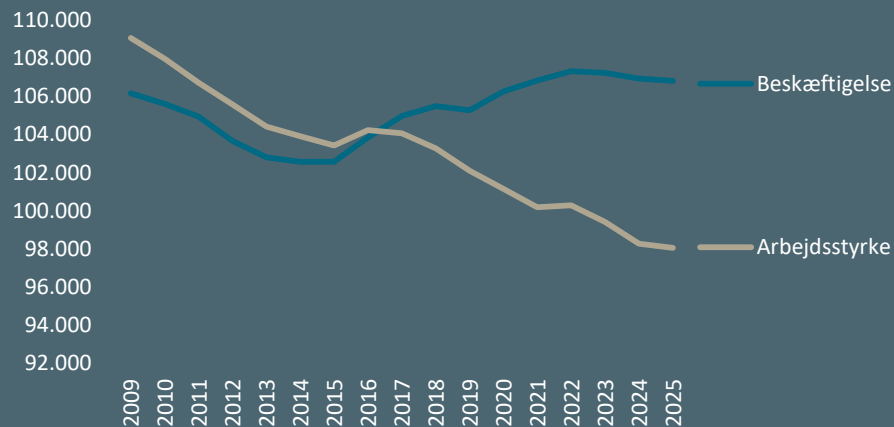
Figur 1: Forskel mellem arbejdsstyrken og beskæftigelsen (opgjort på bopæl) i 2025. Nordjylland

FAGLÆRTE: MISMATCH OG REKRUTTERINGSVANSKELIGHEDER

Nordjylland: Faglært arbejdskraft og beskæftigelse

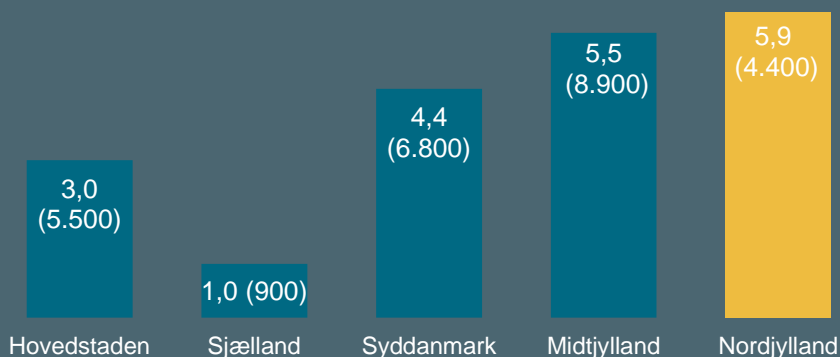
Figur 1: Antal faglærte i arbejdsstyrken og samlet beskæftigelse i Nordjylland (bopæl). 18-64 årige. 2015 er senest endelige tal.

Kilde: Region Nordjylland og CRT (Den regionale model for erhverv og beskæftigelse, Sam-KLINE)

Private virksomheders efterspørgsel af faglært arbejdskraft.

Figur 2: Procentvis udvikling i private virksomheders efterspørgsel efter faglært arbejdskraft fra 2015 til 2025. Antal i parentes.

Kilde: Behov for kvalificeret arbejdskraft – regionalt og nationalt. Regionerne og Danske Regioner

- Mismatch på 8.700 faglærte i Nordjylland i 2025 skyldes fald i arbejdsstyrken på 5.400 og stigning i beskæftigelsen på 4.250 på både offentlige og private arbejdspladser, jf. figur 1
- I hele landet får offentlige arbejdspladser generelt brug for færre faglærte, mens private virksomheder omvendt får brug for flere.
- I det private erhvervsliv, ses en tydelig tendens til at virksomheder i Vestdanmark får et større behov for at ansætte faglærte medarbejdere, sammenlignet med Østdanmark.
- Nordjysk erhvervsliv har størst procentvis vækst i efterspørgslen efter medarbejdere med en erhvervsfaglig uddannelse. Her forventes 4.400 flere faglærte – en vækst på 6 pct., jf. figur 2
- Allerede i dag er to tredjedele af virksomhederne, som søger efter en faglært medarbejder, i en vanskelig rekrutteringssituation. Faglært arbejdskraft er den uddannelsesgruppe, som virksomhederne overordnet set har vanskeligst at skaffe (Behov for arbejdskraft – regionalt og nationalt. Danske Regioner)

”.. Nordjysk erhvervsliv størst procentvis vækst i efterspørgslen efter faglærte.....”

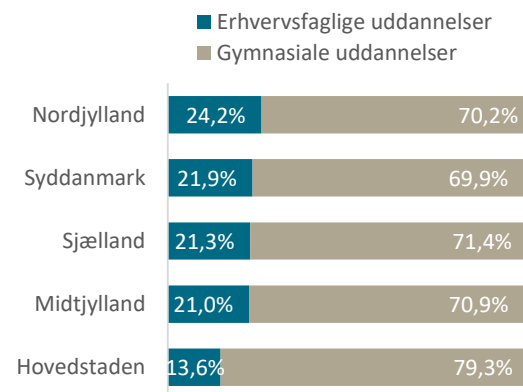

FØDEKÆDEN TIL FAGLÆRT ARBEJDSKRAFT

- Få vælger en erhvervsuddannelse sammenlignet med en gymnasial uddannelse. I Nordjylland har 24,2 pct. søgt ind på en erhvervsuddannelse efter 9. og 10. klasse. Det er mere end foregående år og den største søgning til de faglærte uddannelser i hele Danmark, jf. figur 1.
- Der er højt frafald på erhvervsuddannelserne. Selvom Nordjylland har landets næstlaveste frafaldsprocent, er det stadig halvdelen, der afbryder sin erhvervsuddannelse, jf. figur 2. Det er langt flere end på gymnasiale uddannelser, hvor 18 pct. afbryder.
- Praktikpladssituationen ser bedre ud nu end den gjorde for år siden. En større andel er i praktik, men det skyldes hovedsageligt skolepraktik og ikke i virksomhedspraktik, jf. figur 3.
- Der er stor forskel i mulighederne for at få en praktikplads på tværs af hovedområderne, jf. figur 4. Det er nemmest at komme i praktik på teknologi, byggeri og transport.

Søgning

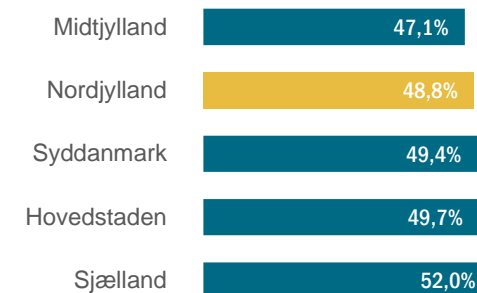
Figur 1: Andel af regionens grundskoleelever, der søger en erhvervsuddannelse efter 9./10. kl. som førsteprioritet

Kilde: UVM og Region Nordjylland

Frafald

Figur 2: Afbud på erhvervsfaglige uddannelser inden for 3 år

Kilde: Uddannelsesindblik 2018 og Region Nordjylland

Praktikplads - udvikling

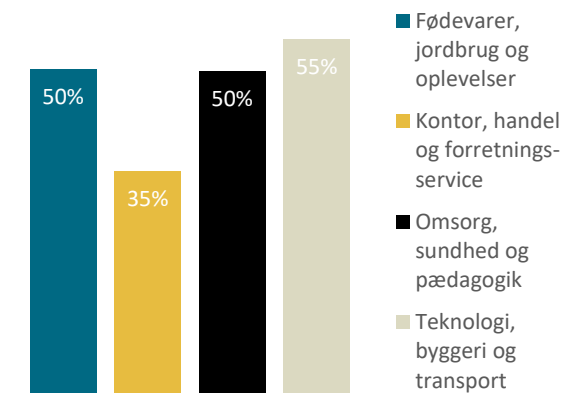
Figur 3: Andel unge i virksomheds- eller skolepraktik et halvt år efter afsluttet grundforløb.

Kilde: Uddannelsesindblik 2018 og Region Nordjylland

Virksomhedspraktik - områder

Figur 4: Andel unge i virksomhedspraktik et halvt år efter afsluttet grundforløb. Opdelt på hovedområder.

Kilde: Uddannelsesindblik 2018 og Region Nordjylland

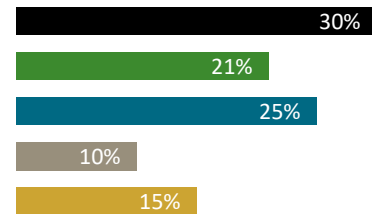
Uddannelsesmæssige fagområder, som er svære at rekruttere til.

Andel virksomheder med rekrutteringsvanskeligheder, som har haft problemer med at skaffe arbejdskraft med den pågældende uddannelse, dec. 2017.

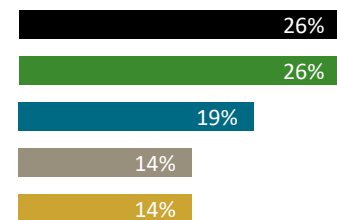
Region Nordjylland

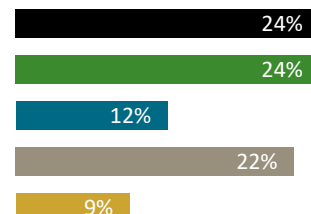
Region Midtjylland

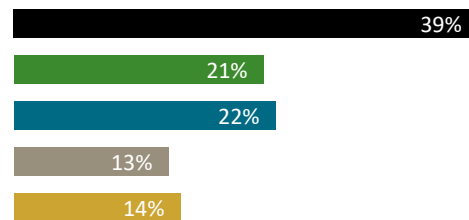
Region Syddanmark

Region Hovedstaden

Region Sjælland

Kilde: Behov for arbejdskraft – regionalt og nationalt. Regionerne og Danske Regioner

HVILKE UDDANNELSESOMRÅDER ER SVÆRE AT REKRUTTERE TIL ?

- Medarbejdere med bygge- og anlægstekniske uddannelser er eftertragtede. I Nordjylland er det 29 pct. af de virksomheder, der oplever problemer med at rekruttere, som har vanskeligt ved at skaffe netop denne faggruppe, fx ingeniører, malere, byggeteknikere- og konstruktører, murere og VVS'er.
- It, teknik, industriel produktion og naturvidenskab er et andet område, hvor nogle arbejdsgivere har vanskeligt ved at få besat ledige stillinger – dog mindst i Nordjylland. Gruppen tæller kvalifikationer inden for fx programmering, elektronik, plastteknik, robotingeniør, automation.
- Hver femte virksomhed i det private erhvervsliv har vanskeligt ved at rekruttere faggrupper inden for sundhed og uddannelse.
- Region Nordjylland står i en sværere rekrutteringssituation end andre regioner ift. transport- og serviceuddannede medarbejdere, fx chauffører, renovation, maskinmestre, havne- og lagerarbejdere, samt hotel og turisme.
- Ingen virksomheder har problemer med at rekruttere personer, der har en uddannelse i sprog, medier og samfund (ikke vist) og få har problemer med at rekruttere medarbejdere med økonomisk merkantile uddannelser.

”.. Nordjyske arbejdspladser har sværere end andre regioner ved at skaffe transport- og serviceuddannede.”

TEKNOLOGIEN FORANDRER ARBEJDSMARKEDET

- Den teknologiske udvikling betyder at mange jobfunktioner vil ændres, men teknologien fortrænger ikke job som sådan. Godt hver tredje job kan blive påvirket (OECD)
- Industrien forventer at den teknologiske udvikling betyder øget produktivitet, men også at der ansættes flere. Dog med et skifte i de efterspurgte kompetencer - mod fx ingeniører og it specialister på bekostning af ufaglærte medarbejdere (Kortlægning af industri 4.0 i Region Syddanmark. Boston Consulting Group)
- Arbejdsopgaver traditionelt udført af ufaglærte medarbejdere automatiseres, fx ved hjælp af avancerede robotter og digitale platforme. Til gengæld vil job, som forudsætter et højt videnniveau og social interaktion være i lavere risiko for at blive automatiseret. (Danmarks Vækstråd)

"... I årtier har teknologier transformeret arbejdsmarkedets sammensætning og øget produktiviteten... Erfaringerne viser, at nedlæggelse af udvalgte jobfunktioner i det lange løb ikke nødvendigvis betyder tab af job, men at beskæftigelsen over tid flytter sig til nye jobfunktioner...."

Danmarks Vækstråd

"... The future will be robots and humans working together. Robots substitute labour activities but do not replace jobs... Increasingly, robots are used to complement and augment labour activities.. Automation provides the opportunity for humans to focus on higher-skilled, higher-quality and higher-paid tasks.."

IFR

"...Den teknologiske udvikling har altid forandret vores samfund. Det nye ved den digitale omstilling er hastigheden i forandringen, og at den vil påvirke så store dele af samfundet...."

Strategi for Danmarks digitale vækst

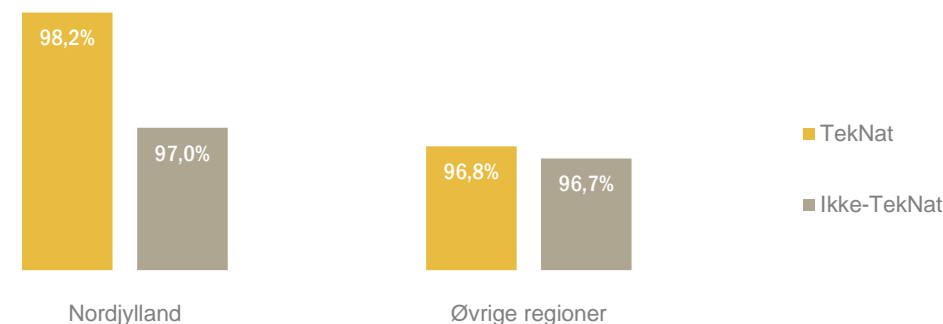

EFTERSPØRGSEL EFTER DIGITALE KOMPETENCER STIGER

- Den digitale omstilling øger efterspørgslen efter tekniske kompetencer, herunder digitale kompetencer (Regional efterspørgsel efter digitale kompetencer. Højbjerg, Brauer og Shultz).
- Allerede i dag efterspørger virksomhederne i højere grad medarbejdere med tekniske og it-uddannelser og behovet ser ikke ud til at være mættet. I øvrigt er de teknisk og it-uddannede fra Nordjylland særligt efterspurgte, jf. figur 1.
- Halvdelen af de nordjyske virksomheder, som forsøger at rekruttere it-specialister, oplever vanskeligheder. I industrien er det hele 73 jf. figur 2.
- Måske er vanskelighederne ved at skaffe de ønskede specialist-kompetencer årsag til, at nordjyske virksomheder i højere grad får udført it-funktioner af eksterne. På trods af landets mest udtalte behov for it-specialistkompetencer (92 pct. nordjyske virksomheder anvender it-specialister, 89 pct. i hele landet), er det kun 18 pct. der har egne it-specialister ansat i Nordjylland, men 24 pct. på landsplan. (Digitalisering i virksomhederne – regionalt og nationalt. Region Nordjylland)

Teknisk og it-uddannede fra Nordjylland i høj kurs

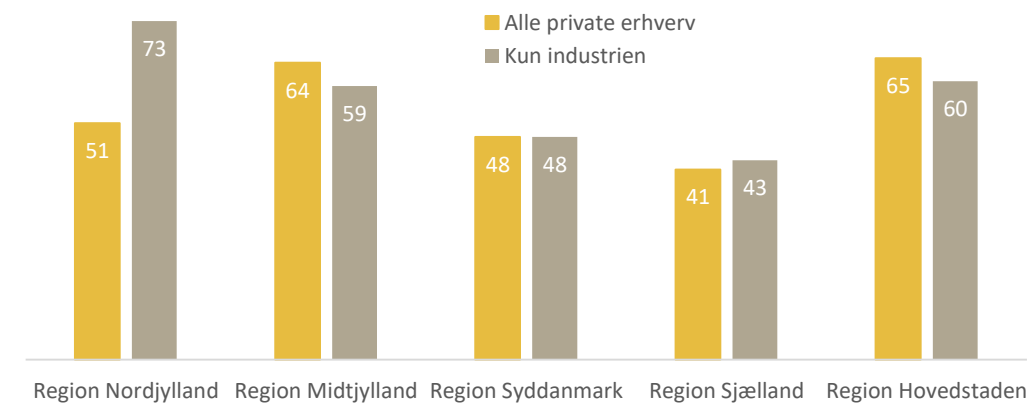
Figur 1: Beskæftigelsesgrader for dimittender fra hhv. Region Nordjylland og Øvrige regioner. Der ses her kun på videregående uddannelser.

Kilde: Nordjysk uddannelsesindblik 2018: Temaindblik om teknisk-naturvidenskabelige uddannelser

Nordjyske virksomheder har særligt vanskeligt ved eller må opgive at få besat en it-specialiststilling – især i industrien

Figur 2: Andel rekrutterende virksomheder, som har haft problemer med at rekruttere it-specialister. It-specialister ansatte, der primært arbejder med it-udvikling, it-drift eller andre it-opgaver.

Kilde: DST og Digitalisering i virksomhederne – regionalt og nationalt. 2017. Region Nordjylland

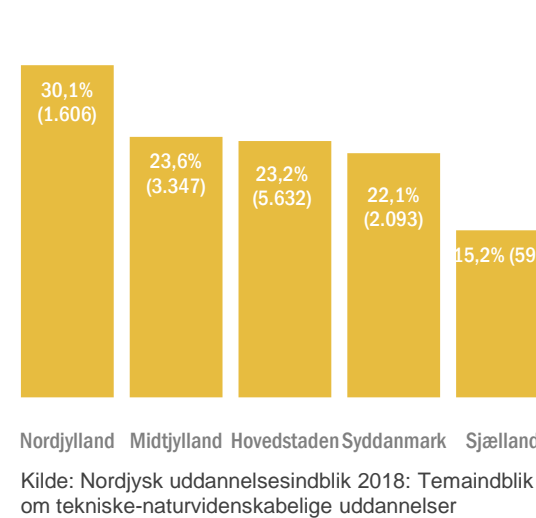
Er befolkningen it-parat ?

STEM-uddannelser

- Danmark er blandt de OECD-lande med den laveste andel af nyuddannede med STEM-kompetencer (Digitalt Vækstpanel)
- Nordjylland er den region, der dimitterer relativt flest TekNat-uddannede (30 pct.), jf. figur 1.
- Nordjylland har haft en markant tilgang til STEM-uddannelser (87 pct.) sammenlignet med andre regioner (68 pct.), jf. figur 2.
- Men der er ikke nok, der tager TekNat-vejen til at imødegå efterspørgslen. Der ses en faldende andel af studenter med TekNat-fag i ungdomsskolen og lidt overraskende er frafaldet på TekNat-uddannelser højt – både ift. andre uddannelser og andre regioner, jf. figur 3.

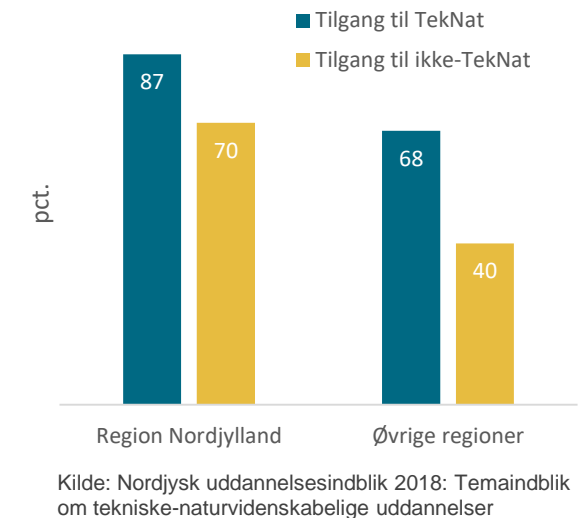
Nordjylland dimitterer flest

Figur 1: Andel af regionens dimittender som er fra TekNat-uddannelser

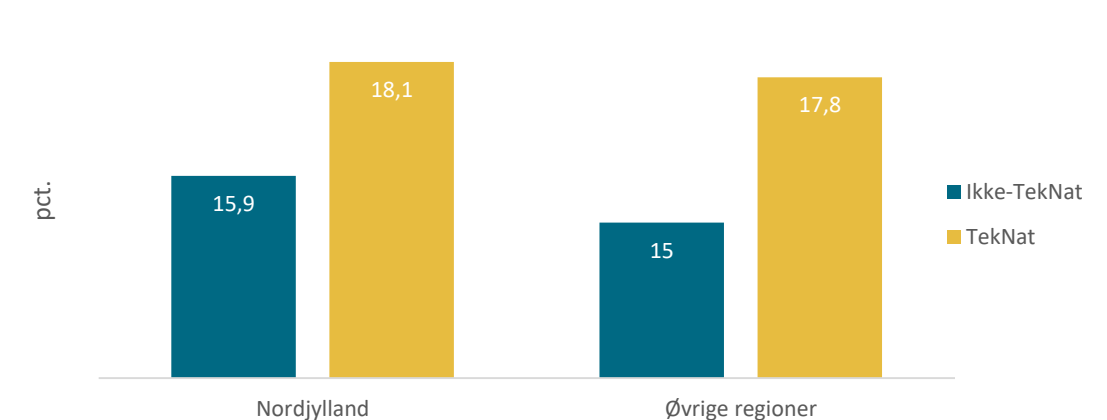
Tilgang til STEM vokser mere

Figur 2: Udvikling i tilgangen til TekNat- og ikke-TekNat-uddannelser. Bach-, kvu- og mvu. 2008-16

Højt frafald på tekniske – og naturvidenskabelige uddannelser

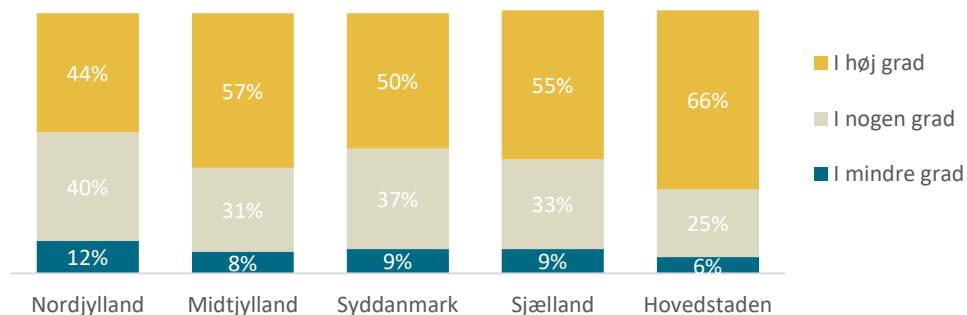
Figur 3: Afbudsprocent. Opgjort for studerende med tilgang i 2015.

Nordjyder føler sig mindre rustet til at bruge internet

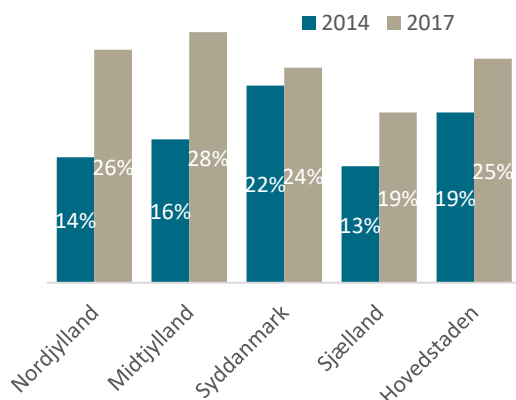
Figur 1: I hvilken grad føler du dig rustet til at bruge internettet med dine it-færdigheder?
Pct. af alle 16-64-årige beskæftigede borgere

Kilde: Danmark Statistik, It-anvendelse i befolkningen, (særkørsel) og Region Nordjylland

Hver fjerde unge har programmeret

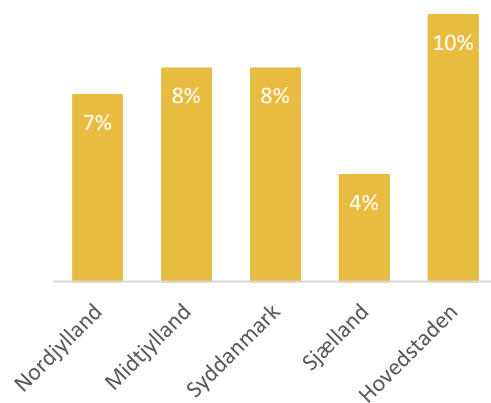
Figur 2: Andel 16-34-årige, der har prøvet at skrive et programkode

Kilde: Danmarks Statistik, BBIT (særkørsel)

Digitale kurser lidt mindre udbredt blandt nordjyder

Figur 3: Pct. af befolkningen (16-89 år) der tager onlinekursus el. bruger e-læringsmateriale. 2017

Kilde: Danmark Statistik, It-anvendelse i befolkningen, 2017

ER BEFOLKNINGEN IT-PARAT ?

- Nordjyderne føler ikke, i lige så høj grad som i andre regioner, at de har it-færdigheder til at bruge internettet. Hver tiende føler sig kun i mindre grad rustet til at bruge internettet med deres it-færdigheder, og færre føler at de i høj grad er rustet til at bruge internet, jf. figur 1.
- Den nordjyske befolkning er generelt mindre it-parat end i andre danske regioner. På næsten alle parametre som Danmark Statistik måler på, anvender Nordjyllands befolkning mindre it (16-74-årige). Fx er der færre der køber via internet, bruger netbank og e-learning, jf. figur 3.
- Til gengæld har hver fjerde ung i Nordjylland prøvet at skrive et computerprogram. Det er væsentlige flere end for blot tre år siden, hvor det kun gjaldt hver syvende, jf. figur 2.

”... Når man kigger på befolkningen, er Nordjylland generelt klædt lidt dårligere på til den digitale omstilling. Det er således et lidt svagt udgangspunkt for en it-parat arbejdsstyrke ...”

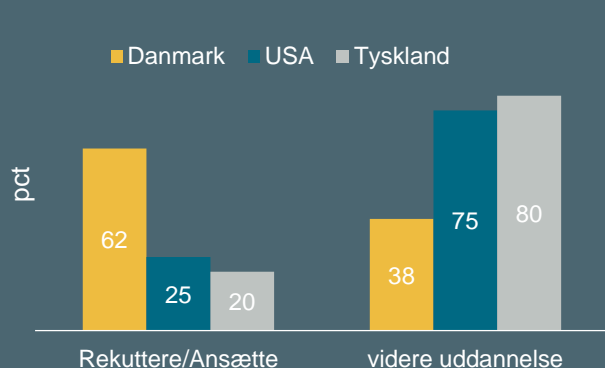

OPKVALIFICERING SOM LØSNING PÅ REKRUTTERINGSVANSKELIGHEDER?

- Opkvalificering er en del af løsningen på at imødegå mangel på arbejdskraft, og vigtig fordi arbejdsmarkedet og de efterspurgte kompetencer ændrer sig så hurtigt.
- Men danske virksomheder forventer i højere grad at løse udfordringen med at skaffe kvalificeret arbejdskraft ved nyansættelser fremfor opkvalificering af eksisterende medarbejdere, jf. figur 1.
- Nordjyske virksomheder ser ud til i mindre grad at tilbyde opkvalificering – især til deres it-specialister, jf. figur 2.

Rekruttering vs. opkvalificering

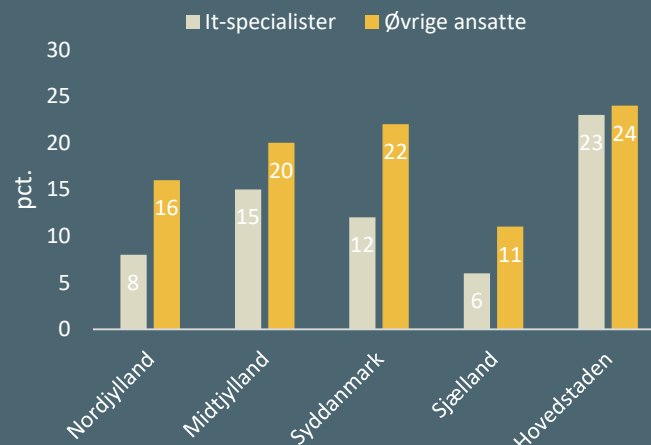
Figur 1. Andel virksomheder som har svaret på:
Hvordan vil du sandsynligvis reagere på ændringerne i nødvendige kvalifikationer inden for 5-10 år?

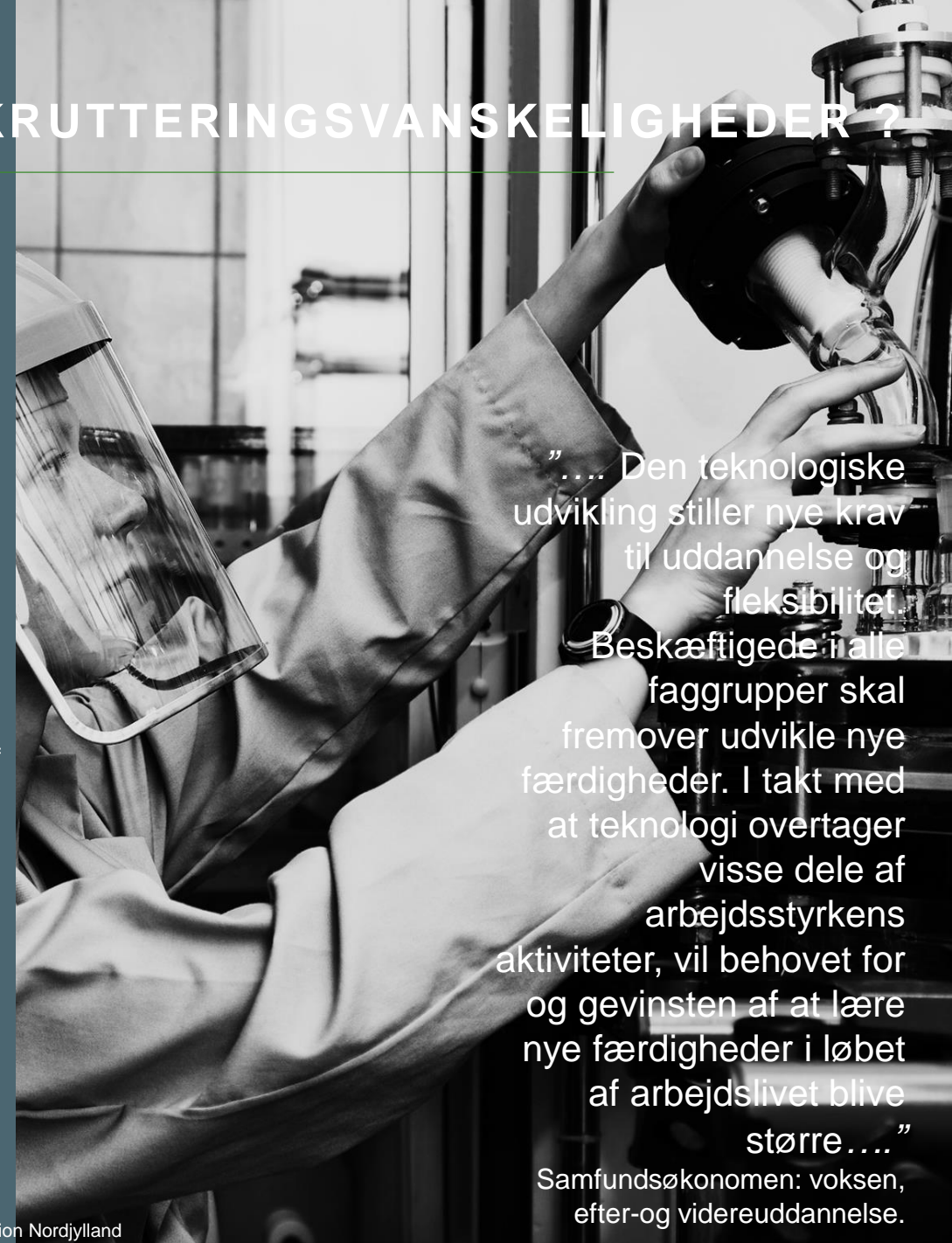
Kilde: Boston Consulting Group, 2016

Nordjyske virksomheder har mindre fokus på opkvalificering

Figur 2: Andel virksomheder der i 2016 tilbød opkvalificering af it-færdigheder til hhv. it-specialister og øvrige ansatte

Kilde: Digitalisering i virksomhederne – regionalt og nationalt. 2017. Region Nordjylland

”... Den teknologiske udvikling stiller nye krav til uddannelse og fleksibilitet. Beskæftigede i alle faggrupper skal fremover udvikle nye færdigheder. I takt med at teknologi overtager visse dele af arbejdsstyrkens aktiviteter, vil behovet for og gevinsten af at lære nye færdigheder i løbet af arbejdslivet blive større....”
Samfundsøkonomen: voksen, efter- og videreuddannelse.

Udarbejdet af regional udvikling

Findes på www.rn.dk/regional-udvikling/analyser-og-rapporter

Spørgsmål til v.schmidt@rn.dk: analyse

REGION NORDJYLLAND
– i gode hænder